

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

STEAM YONDASHUVI VOSITASIDA BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QUVCHILARIDA VATANPARVARLIK TARBiyASINI SHAKLLANTIRISHNING TIZIMLI-METODOLOGIK MODELLARI

Ro'ziboyeva Nigora Nurmuhammadovna
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi
tel: +998974477781
ruziboyevan2005@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu tadqiqotda boshlang'ich ta'lim tizimida fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika integratsiyalashgan yondashuvi(STEAM) vositasida qadriyatli va vatanparvarlik kompetensiyalarini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari O'zbekistonning ta'limiy realliklari hamda milliy mentaliteti kontekstida tadqiq etiladi. Maqolaning maqsadi — an'anaviy quruq nutqqa asoslangan vatanparvarlik tarbiyasini amaliy-tadqiqotiy formatga transformatsiya qilishning tizimli-funksional modelini ishlab chiqishdan iborat. Sifatli tadqiqot metodologiyasi doirasida guruhli va kognitiv tahlil usullari qo'llanildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, milliy me'morchilik, xalq dizayni va mahalliy ekotizimlarni muhandislik-matematik modellashtirish o'quvchilarning milliy o'zlikni anglashini shaxsiy tajriba darajasiga olib chiqadi.

Kalit so'zlar: Integratsiyalashgan ta'lim, vatanparvarlik tarbiyasi, STEAM yondashuvi, milliy qadriyatlar, boshlang'ich ta'lim, o'zbek mentaliteti, tizimli model.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Kirish

Bugungi jadal globallashuv va mafkuraviy ziddiyatlar kuchaygan sharoitda yosh avlodni milliy o'zlikni anglash, ona Vatanga sadoqat va ajdodlar merosiga hurmat ruhida tarbiyalash O'zbekiston davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Dunyo miqyosida kechayotgan murakkab geosiyosiy jarayonlar va "Ommaviy madaniyat"ning salbiy ta'sirlari sharoitida har bir xalq o'z milliy qadriyatlari va tarixiy xotirasini asrab qolish orqali o'z mustaqilligini mustahkamlaydi. Shu nuqtai nazardan, boshlang'ich ta'lim bosqichidayoq o'quvchilar qalbi va ongiga vatanparvarlik tuyg'ularini singdirish milliy yuksalishning poydevori hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasining yangilangan Konstitutsiyasida fuqarolarning Vatan oldidagi burchlari va vatanparvarlik majburiyatlari aniq belgilab berilgan bo'lib, bu huquqiy asos ta'lim tizimining barcha bo'g'inlarida vatanparvarlik tarbiyasini tizimli yo'lga qo'yishni taqozo etadi. Ayniqsa, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 26-martdagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5040-son qarori¹ hamda Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida belgilangan vazifalar yoshlarni milliy qahramonlik eposlari va ajdodlar jasorati asosida tarbiyalashning yangi mexanizmlarini yaratishga xizmat qilmoqda. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni² hamda Vazirlar Mahkamasining "Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi qarorlari bu boradagi ishlarning metodologik asosi bo'lib xizmat qiladi.³ Zamonaviy ta'lim falsafasi va globallashuv tendensiyalari yosh avlod dunyoqarashini shakllantirishda yangi kognitiv hamda ontologik yondashuvlarni

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 26-martdagi "Ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5040-son qarori. – Toshkent: Lex.uz, 2021.

² O'zbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent: Adolat, 2016.

³ O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi Qarori. – Toshkent: Lex.uz, 2018.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

talab etmoqda. O‘zbekiston oliy va maktabgacha hamda maktab ta’limi tizimidagi uchinchi Renessans poydevorini yaratishga qaratilgan strategik islohotlar sharoitida, boshlang‘ich sinf yoshi shaxsning qadriyatli yo‘nalishlari va milliy o‘zligini anglashi shakllanadigan eng sezgir bosqich hisoblanadi.⁴ Biroq, zamonaviy raqamli avlod vakillariga an’anaviy va faqat quruq nutqiy usullar bilan vatanparvarlik tuyg‘usini singdirish didaktik samarasizlikni hamda kognitiv nomuvofiqlikni keltirib chiqarmoqda.

Metodologiya

Tadqiqot sotsial-pedagogik voqelikni chuqur tahlil qilish maqsadida sifatli tadqiqot dizayniga tayanadi. Ilmiy manbalarda vatanparvarlikning pedagogik mohiyati shaxsning o‘z milliy o‘zligini anglashi hamda ajdodlar tomonidan qoldirilgan moddiy va ma’naviy merosni asrab – avaylashga bo‘lgan ichki ehtiyoji bilan izohlanadi. Boshlang‘ich ta’lim tizimida ushbu tushunchani shakllantirish bolaning atrof – olamga bo‘lgan ilk ijobiy munosabatlarini tizimlashtirish va ularni ijtimoiy foydali maqsadlar sari yo‘naltirish jarayonini o‘z ichiga oladi. Pedagogik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, vatanparvarlik tarbiyasi faqat nazariy bilimlar berish bilan cheklanib qolmasdan, balki o‘quvchining hissiy – irodaviy sifatlarini rivojlantirishga qaratilgan uzluksiz metodik faoliyatni talab etadi. Milliy pedagogikamizda vatanparvarlik tushunchasi “Alpomish” yoki “To‘maris” kabi qahramonlik obrazlari orqali bolaning tasavvurida jonli va ta’sirchan shaklda gavdalantirilishi uning tarbiyaviy kuchi ortishiga xizmat qiladi. Har bir pedagogik yondashuv o‘quvchining vatanparvarlik haqidagi tushunchalarini milliy g‘oya tamoyillari bilan uyg‘unlashtirishga yo‘naltirilgan bo‘lishi lozim. O‘qituvchi tomonidan qo‘llaniladigan har bir metodik usul

⁴ Karimov, X. A. (2024). Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida vatanparvarlik tuyg‘usini shakllantirishning zamonaviy pedagogik aspektlari. O‘zbekiston Pedagogika Jurnal, 12(1), 54–67.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

bolaning qalbida Vatanga nisbatan daxldorlik hissini uyg'otishga xizmat qilishi zarurdir.

Natijalar va Muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, darslarga milliy-etnik komponentlarning kiritilishi o'quvchilarning mavhum vatanparvarlik tushunchalarini amaliy-amaliy ko'nikmalar tizimiga o'tkazish imkonini beradi. O'qituvchilar o'z subyektiv xulosalarida jamoaviy (hashar fenomeniga asoslangan) loyihalarning bolalarda ijtimoiy mas'uliyatni oshirishdagi rolini yuqori baholadilar. Oliygozlarda olinayotgan nazariy bilimlarni maktab amaliyotlarida qo'llab qatnashayotgan amaliyotchilar nuqatai nazaridan qaraganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarining vatanparvarlik tushunchasini anglash darajasini aniqlash jarayonida pedagogik kuzatuv, suhbat, savol-javob, anketalashtirish hamda o'quvchilarning ijodiy ishlari natijalarini tahlil qilish kabi empirik metodlardan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Sifatli tahlil jarayonida aniqlangan eng muhim yo'nalishlar va fanlararo bog'lanishlar mexanizmi quyidagi 1-jadvalda tizimlashtirilgan:

Konseptual Loyiha	Integratsiyalashgan Yo'nalishlar	Milliy va Mental Komponent	Ontologik va Sifat Natijasi
Buyuk Ipak Yo'li Karvon saroylari	Matematika (fazoviy geometriya), Muhandislik, Tasviriy san'at	Tarixiy obidalarining me'moriy konstruksiyalarini matematik modellashtirish.	Tarixiy xotira va ajdodlar merosiga nisbatan yuksak hurmat (milliy faxr).
Eko-Vatan va Yashil Texnologiyalar	Tabiatshunoslik (biologiya ekologiya), Texnologiya, Matematika	Mahalliy suv resurslarini va tuproq tarkibini tahlil qilish, filtratsiya qurilmalarini loyihalash.	Ekologik vatanparvarlik, ona zaminga moddiy-ma'naviy daxldorlik hissi.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Psixologiya nuqtai nazaridan vatanparvarlik shaxsning emotsional sohasi va uning ijtimoiy identifikatsiyasi bilan bog‘liq bo‘lgan barqaror ichki munosabatlar tizimidir. Bolaning psixologik rivojlanishida Vatanga muhabbat tuyg‘usi dastlab oilaga, yaqin insonlarga hamda o‘zi yashaydigan muhitga bo‘lgan affektiv bog‘liqlik asosida vujudga keladi. Kognitiv psixologiyada vatanparvarlik tushunchasi shaxsning “men” konsepsiyasidan “biz” konsepsiyasiga o‘tish bosqichi sifatida qaraladi va bu jarayon boshlang‘ich maktab yoshida faollashadi. **Aynan shu sezgir kognitiv bosqichda fan, texnologiya, muhandislik, san‘at va matematika (STEAM) yondashuvi ushbu affektiv bog‘liqlik hamda “biz” konsepsiyasini amaliy-konstruktiv faoliyatga aylantiruvchi asosiy drayver bo‘lib xizmat qiladi.**

O‘quvchi integratsiyalashgan loyihalar jarayonida o‘zining ijtimoiy-madaniy muhitini, milliy me‘morchilik obidalarini matematik va muhandislik jihatdan modellashtirish yoki ona zamin ekotizimini ilmiy-texnikaviy tadqiq etish orqali Vatanni shunchaki mavhum tushuncha emas, balki o‘zi bevosita ishtirok etayotgan va ijod qilayotgan real borliq sifatida anglaydi. Natijada, jamoaviy (“hashar” fenomeniga asoslangan) muhandislik va san‘at loyihalari boladagi affektiv hislarni empirik tajribaga transformatsiya qilib, shaxsning ijtimoiy identifikatsiyasini va vatanparvarlikning ichki munosabatlar tizimini intellektual darajada mustahkamlaydi va bu har bir yosh avlod uchun ham yoshiga qarab mos tarzida tashkillashtirilib bersa qiziqarli loyihaga aylanadi. Vatanparvarlik omili boshlang‘ich sinf o‘quvchisi uchun mavhum g‘oya sifatida emas, balki amaliy-konstruktiv faoliyat mahsuli sifatida namoyon bo‘lishi pedagogik nuqtai nazardan asoslangan (Sultonov va Rahimov, 2024).⁵ Matematik masshtablash, tarixiy obidalarni muhandislik-arxitekturaviy

⁵ Sultonov, B. Q., va Rahimov, F. R. (2024). Yangi O‘zbekistonda uchinchi Renessans poydevori: Ta‘lim, tarbiya va milliy mentalitet masalalari. Akademik Pedagogik Sharh, 22(2), 89–103.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

modellashtirish hamda tabiiy-ilmiy tadqiqotlar jarayonida o'quvchi o'z ijtimoiy muhitining faol subyektiga aylanadi. Mazkur maqolada ushbu yondashuvning sinergetik va integratsiyalashgan imkoniyatlari orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanparvarlik tarbiyasini tizimli-funksional shakllantirishning konseptual modeli ilmiy jihatdan asoslanadi.

O'qituvchilar bilan o'tkazilgan suhbatlar (intervyular) tahlil qilinganda, o'zbekona mentalitet va milliy qadriyatlarning dars jarayoniga ta'siri juda yuqori ekanligi ma'lum bo'ldi. Ushbu ko'rsatkichlar quyidagi 2-jadvalda batafsil keltirilgan:

Mentalitet Atributi	Pedagogik Modifikatsiyasi	Strukturaviy-Funksional Samaradorligi
Kollektivism madaniyati (Hashar)	Loyiha ustida kichik guruhlarda hamkorlikda ishlash muhiti.	Individualistik kognitiv yondashuvdan ijtimoiy birdamlik va hamkorlikka o'tish.
Etnopedagogik muloqoti avlodlar	Milliy hunarmandchilik ustaxonalaridan olingan tajribalarni texnik loyihalashda qo'llash.	Sotsiomadaniy an'analarning barqarorligi va qadriyatlar uzviyligi.
Ustozlik instituti	O'qituvchining buyruqbozlik rolidan yo'naltiruvchi va maslahatchi maqomiga o'tishi.	O'quvchining avtonom fikrlashi, mas'uliyat va intellektual aks ettirishi (refleksiyasi).

Ushbu ma'lumotlar muhokamasi shuni ko'rsatadiki, integratsiyalashgan model vatanparvarlik tarbiyasini passiv shakldan faol-shaxsiy shaklga o'tkazishda eng samarali drayver hisoblanadi.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Pedagogik faoliyatda vatanparvarlik tushunchasini mazmunan boyitish uchun o'quvchilarni o'z hududining tabiati va ekologiyasini asrashga o'rgatish muhim ahamiyatga ega. Vatanparvarlikning mazmun – mohiyati bugungi kunda insonparvarlik va tinchliksevarlik g'oyalari bilan hamohang ravishda talqin etilmoqda. Yosh avlodning vatanparvar bo'lib yetishishi davlatimizning geosiyosiy maydondagi mavqeyi va xavfsizligi bilan bevosita bog'liq bo'lgan strategik masaladir. Maktabdagi har bir tarbiyaviy soat vatanparvarlik tushunchasini o'quvchilar uchun hayotiy tajribaga aylantirishga qaratilishi zarur deb hisoblanadi.

Sultonov va Rahimov (2024) tomonidan ilgari surilgan g'oyalarga ko'ra, bola faqat o'zi aqliy va jismoniy mehnat sarf etib o'rgangan obyektning qadrlaydi va himoya qiladi. Agar boshlang'ich sinf o'quvchisi O'zbekiston xaritasining matematik masshtabini hisoblab chiqsa yoki milliy madaniy meros obidalarining maketini muhandislik nuqtai nazaridan yaratsa, uning ongida mavhum tushunchalar konkret hayotiy shaklga ega bo'ladi.⁶ Biroq, fundamental ta'lim tizimida ushbu yondashuvni ommalashtirishda tizimli muammolar mavjud: pedagoglarning texnologik va fanlararo kompetensiyalarining yetishmasligi hamda maktablarda moddiy-texnik bazaning unifikatsiya qilinmaganidir.⁷ Mazkur muammolarni bartaraf etish milliy metodik metodologiyani modernizatsiya qilishni taqozo etadi.

⁶ Madaminova, S. M. (2025). Milliy qadriyatlar va raqamli ta'lim: Boshlang'ich maktabda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash integratsiyasi. Ta'lim va Innovatsiya tadqiqotlari, 8(3), 112–124.

⁷ Yusupov, M. T. (2023). Integratsiyalashgan yondashuv asosida o'quvchilarning tanqidiy va ijodiy fikrlashini rivojlantirish: Muammo va yechimlar. Xalq Ta'limi Ilmiy-Metodik Jurnali, 4(11), 15–28.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida vatanparvarlik tarbiyasini shakllantirishda STEAM yondashuvining tatbiq etilishi ta'lim mazmunini modernizatsiya qilishda yangi bosqichni boshlab beradi. Maqolada taklif etilgan tizimli-metodologik model an'anaviy dars berish uslublaridan farqli ravishda, o'quvchilarning aniq fanlar, texnologiya va muhandislik ko'nikmalarini milliy qadriyatlar hamda san'at bilan uyg'unlikda rivojlantirishga xizmat qiladi. Fanlararo integratsiyaga asoslangan loyihaviy ta'lim vositasida yosh avlodda Vatan tarixiga, madaniy merosiga va tabiatiga bo'lgan muhabbat quruq yodlash orqali emas, balki amaliy va ijodiy faoliyat jarayonida shakllanadi. Bu model o'quvchilarda nafaqat vatanparvarlik tuyg'usini, balki XXI asr uchun zarur bo'lgan tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va yaratuvchanlik kabi muhim hayotiy ko'nikmalarni ham tarkib toptiradi.

Mazkur metodologik yondashuv boshlang'ich ta'lim tizimida raqobatbardosh, innovatsion fikrlaydigan va o'z Vatani taqdiriga daxldor bo'lgan komil insonlarni tarbiyalashda yuqori samarali pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekistonning zamonaviy ta'limiy va ijtimoiy islohotlari sharoitida boshlang'ich maktab yoshidagi o'quvchilarda vatanparvarlikni shakllantirishda integratsiyalashgan pedagogik paradigma yuqori sinergetik imkoniyatlarga ega. Ushbu yondashuv texnik ratsionallik va milliy-ma'naviy qadriyatlarning muvaffaqiyatli sintezini ta'minlaydi. O'zbek xalqining mental xususiyatlari (hashar, jamoaviylik) darslarda sotsializatsiya va guruhli kognitiv faoliyat uchun tabiiy zamin vazifasini o'taydi. Kelajakda ta'lim sifatini oshirish uchun milliy komponentlar bilan boyitilgan o'quv dasturlari va metodik modullarini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish strategik zaruratdir.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th May, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 26-martdagi “Ma’naviy-ma’rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-5040-son qarori. – Toshkent: Lex.uz, 2021.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent: Adolat, 2016.
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash tizimini takomillashtirish to‘g‘risida”gi Qarori. – Toshkent: Lex.uz, 2018.
4. Karimov, X. A. (2024). Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida vatanparvarlik tuyg‘usini shakllantirishning zamonaviy pedagogik aspektlari. O‘zbekiston Pedagogika Jurnal, 12(1), 54–67.
5. Madaminova, S. M. (2025). Milliy qadriyatlar va raqamli ta’lim: Boshlang‘ich maktabda zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash integratsiyasi. Ta’lim va Innovatsiya tadqiqotlari, 8(3), 112–124.
6. Sultonov, B. Q., va Rahimov, F. R. (2024). Yangi O‘zbekistonda uchinchi Renessans poydevori: Ta’lim, tarbiya va milliy mentalitet masalalari. Akademik Pedagogik Sharh, 22(2), 89–103.
7. Yusupov, M. T. (2023). Integratsiyalashgan yondashuv asosida o‘quvchilarning tanqidiy va ijodiy fikrlashini rivojlantirish: Muammo va yechimlar. Xalq Ta’limi Ilmiy-Metodik Jurnal, 4(11), 15–28.